

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 5 stycznia 2024 r.

ZP-NKWR.431.2.74.2023.TB

Pani
Agnieszka Szewczyk
Dyrektor Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej w Dobroszycach

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniu 14 grudnia 2023 r. na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.), zwanej dalej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Tomasz Borecki – starszy inspektor wojewódzki, przewodniczący zespołu, Edyta Kubicka – główny specjalista, przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Dobroszycach przy ul. Rynek 21, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem” lub „GOPS”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną oraz zgodność zatrudnienia asystenta rodziny z wymogami kwalifikacyjnymi, w okresie od 1 grudnia 2022 r. do 14 grudnia 2023 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 22 czerwca 2023 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem Kontroli na II półrocze 2023 r.

W okresie objętym kontrolą, tj. od 1 grudnia 2022 r. do 14 grudnia 2023 r. funkcję dyrektora GOPS sprawowała Pani Agnieszka Szewczyk odpowiedzialna za realizację zadań w ocenianych obszarach.

W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną z nieprawidłowościami, a jej uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny.

Możliwą przyczyną stwierdzonych nieprawidłowości była błędna interpretacja przepisów ustawy, która mogła wpłynąć na obniżenie standardu realizowanych przez jednostkę usług.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli pod numerem 2/2023. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań,

aktów prawa miejscowego, dokumentacji z akt osobowych potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników, a także pisemnych oświadczeń złożonych przez dyrektora GOPS.

W toku przeprowadzonych czynności ustalono:

Uchwałą nr XXVI-110/2005 Rady Gminy w Dobroszycach z dnia 31 marca 2005 r. przyjęto Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobroszycach. Następnie uchwałą XXX-142/2013 Rady Gminy Dobroszyce z dnia 26 listopada 2013 r. dokonano jego zmiany. W żadnym z powyższych dokumentów nie wskazano, że Ośrodek realizuje zadania z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Rada Gminy Dobroszyce nie podjęła również odrębnej uchwały, która wyznaczałaby GOPS jako jednostkę realizującą przedmiotowe zadania. Zasadnym jest uregulowanie tej kwestii, mając na uwadze fakt, że zarządzeniem nr 42/2018 Wójta Gminy Dobroszyce z dnia 2 maja 2018 r. zatwierdzono Regulamin organizacyjny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobroszycach (z późn. zm.), w którym w rozdziale V § 11 ust. 4 opisano zadania asystenta rodziny.

(dowód: akta kontroli str. 17)

W świetle art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. Uchwałą nr XXXIII-278/2021 Rady Gminy Dobroszyce z dnia 9 września 2021 r. przyjęto Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Dobroszyce na lata 2021 - 2023. Jako cel główny wskazano: *rozwój zintegrowanego systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych*. Określono także cele operacyjne, dla których przypisano zadania. Dookreślono również realizatorów/partnerów, czas realizacji oraz wskaźniki monitoringowe. Ośrodek został wyznaczony koordynatorem ww. Programu.

Wójt Gminy Dobroszyce za pośrednictwem dyrektora Ośrodka przygotował roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, w tym zadań określonych w Programie na rok 2022, które zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy, do dnia 31 marca 2023 r. złożono Radzie Gminy Dobroszyce. W dokumencie zawarto informacje o sposobie realizacji zadań wynikających z ustawy, a także wskazano potrzeby na kolejny rok.

(dowód: akta kontroli str. 17, 30-72)

Dyrektor OPS poinformował, że w myśl art. 10 ust. 3 ustawy, rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w Gminie zapewniano:

I. Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne:

Rodziny i osoby z terenu Gminy Dobroszyce wymagające wsparcia w związku z trudnościami

w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych mogły skorzystać z pomocy w zakresie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego świadczonego przez psychologa zatrudnionego w Ośrodku na podstawie umowy zlecenia. Usługi te dotyczyły:

1. organizowania i prowadzenia różnych form pomocy i wsparcia psychologicznego dla podopiecznych GOPS w zakresie problemów rodzinnych i osobistych, w sytuacjach napięć emocjonalnych oraz trudności życiowych;
2. opiniowania, orzekania, sporządzania diagnozy psychologicznej, m.in. w zakresie cech osobowości, umiejętności, zdolności, zainteresowań;
3. prowadzenia konsultacji i poradnictwa psychologicznego wobec osób uzależnionych i współuzależnionych, a także osób podejrzewanych o stosowanie przemocy domowej jak i tych, które tej przemocy mogły doświadczać;
4. udzielania pomocy w kryzysie psychologicznym - prowadzenie interwencji kryzysowej;
5. udzielania informacji, wskazówek i pomocy w zakresie rozwiązywania spraw życiowych osobom, które dzięki tej pomocy mogły być zdolne samodzielnie rozwiązywać problemy stanowiące przyczynę trudnej sytuacji życiowej;
6. współpracy z Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym oraz asystentem rodziny.

W sumie w 2022 r. zrealizowano 240 godzin pracy psychologa w zakresie poradnictwa psychologicznego. Z tej formy wsparcia w GOPS skorzystało 36 osób. Natomiast w 2023 r., także podpisano umowę na realizację 240 godzin pracy psychologa w ramach specjalistycznego wsparcia, do dnia rozpoczęcia czynności kontrolnych z terapii skorzystały 34 osoby.

Oprócz powyższego, GOPS realizował w latach 2021-2023 projekt pn. „Aktywizujemy Dobroszyce-społeczna, zawodowa i zdrowotna integracja aktywna w Gminie Dobroszyce”, w ramach Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020, oś priorytetowa 9, poddziałanie 9.1.1 Aktywna integracja - konkursy horyzontalne. Dzięki tej inicjatywie w 2023 r. zatrudniono na umowę zlecenie, następujących specjalistów:

1. psychologa, który zrealizował 40 godzin pracy w ramach specjalistycznego wsparcia, do dnia rozpoczęcia czynności kontrolnych z terapii skorzystały 24 osoby;
2. psychologa – terapeuty ds. uzależnień, który zrealizował 75 godzin pracy, do dnia rozpoczęcia czynności kontrolnych z terapii skorzystało 6 osób;
3. psychologa prowadzącego wsparcie korekcyjno - edukacyjne dla osób stosujących przemoc, który zrealizował 50 godzin pracy, do dnia rozpoczęcia czynności

kontrolnych z terapii skorzystało 6 osób;

4. psychologa prowadzącego usługi integracyjne - edukacja społeczna i obywatelska, który zrealizował 18 godzin pracy, do dnia rozpoczęcia czynności kontrolnych z terapii skorzystało 7 osób.

W roku 2022 i 2023 klienci Ośrodka mogli również skorzystać z bezpłatnego wsparcia specjalistów zatrudnionych w Specjalistycznej Poradni Rodzinnej przy Parafii p.w. Najświętszej Maryi Panny Matki Miłosierdzia w Oleśnicy, tj.:

1. psychologów (problemy małżeńskie i rodzinne, terapia oraz praca z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi);
2. psychoterapeuty (terapia indywidualna, małżeńska, rodzinna);
3. pedagoga (terapia indywidualna, małżeńska, problemy wychowawcze);
4. prawnika (prawo rodzinne).

Również Poradnia Leczenia Odwykowego i Zdrowia Psychicznego przy SPZOZ, ul. Ludwikowska 10 w Oleśnicy obejmowała mieszkańców Gminy Dobroszyce wsparciem m.in. psychiatrów, psychologów, terapeutów uzależnień.

Szkoła Podstawowa w Dobroszycach im. Ireny Sendlerowej świadczyła dla dzieci usługi psychologiczne. Dodatkowo w Szkole zatrudnionych było dwóch pedagogów i logopeda.

W Szkole Podstawowej w Dobrzeniu im. Orła Białego były świadczone usługi psychologiczne dla dzieci i rodziców. Również w Gminnym Przedszkolu „Marzeń i Talentów” w Dobroszycach dzieci objęto pomocą psychologiczną.

Mieszkańcy Gminy Dobroszyce, a przede wszystkim osoby korzystające ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, tj. 4 osoby, korzystały z niepublicznej poradni, Centrum Profilaktyki i Terapii Psychiatrycznej SALUS w Długołęce, w ramach refundowanych przez NFZ świadczeń psychologicznych i psychiatrycznych.

Ponadto, pracownicy Ośrodkach w ramach swoich obowiązków świadczyli poradnictwo socjalne.

II. Terapie i mediacje:

Dyrektor Ośrodka poinformował, że wcześniej wspomniani psychologowie, psychoterapeuta, terapeuta, w ramach realizowanych działań prowadzili m.in. terapie. Jednocześnie dyrektor Ośrodka oświadczył, że w okresie objętym kontrolą do GOPS nie wpłynął żaden wniosek o prowadzenie mediacji.

III. Usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne:

W okresie objętym kontrolą, GOPS realizował specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Podpisano umowę (umowa do 31.12.2024 r.) z Centrum Diagnostyczno - Terapeutyczno - Edukacyjnym PROGRESS, przy ul. Kilińskiego 5 w Oleśnicy, w ramach której pomocą zostało objętych pięcioro dzieci. Korzystały one ze wsparcia wskazanego w zaświadczeniach wystawionych przez lekarzy specjalistów, tj.:

1. terapii psychologicznej;
2. terapii pedagogicznej, w tym pedagoga specjalnego;
3. terapii logopedycznej;
4. terapii neurologopedycznej;
5. terapii integracji sensorycznej;
6. fizjoterapii;
7. rehabilitacji medycznej;
8. treningu umiejętności społecznych;
9. Biofeedback.

IV. Pomoc prawną:

W okresie objętym kontrolą, osoby korzystające ze wsparcia GOPS, a w szczególności rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, miały możliwość skorzystania z bezpłatnych porad prawnych:

1. w Urzędzie Gminy Dobroszyce: bezpłatna pomoc prawna dla mieszkańców Gminy, w każdy wtorek 9.00-15.00. W 2022 r. skorzystały 4 osoby, w 2023 r. -5 osób;
2. w ramach realizacji w latach 2021-2023 wcześniej wspomnianego projektu pn. „Aktywizujemy Dobroszyce (...)”, zatrudniono na umowę zlecenie prawnika, w 2022 r. udzielono 100 godzin porad prawnych dla 26 osób, a w 2023 r. udzielono 75 godzin dla 17 osób;
3. w siedzibie Starostwa Powiatowego w Oleśnicy oferowano bezpłatną pomoc prawną. W 2022 r. poinformowano o tej formie pomocy 6 klientów, którzy nie skorzystali z tej formy wsparcia;
4. w Specjalistycznej Poradni Rodzinnej przy Parafii p.w. Najświętszej Maryi Panny Matki Miłosierdzia w Oleśnicy, ul. Wileńska 4, zapewniano m.in. pomoc prawną w zakresie prawa rodzinnego. Pracownicy socjalni informowali na bieżąco o możliwości korzystania z jej usług, w 2022 r. - 5 osób, a w 2023 r.- 4 osoby.

V. Grupy wsparcia:

W okresie objętym kontrolą, GOPS realizował wcześniej wspomniany projekt pn. „Aktywizujemy Dobroszyce (...)”, w ramach którego zatrudniono na umowę zlecenie specjalistę ds. uzależnień, który prowadził grupę wsparcia. W 2022 r. zrealizowano 240 godzin pracy terapeuty w zakresie psychoterapii uzależnień. Z tej formy wsparcia w GOPS skorzystało 8 osób. W 2023 r. zrealizowano 75 godzin pracy terapeuty, do dnia rozpoczęcia czynności kontrolnych z terapii skorzystało 6 osób. Ponadto, osoby z problemem uzależnienia mogły skorzystać ze wsparcia grup samopomocowych w Poradni Leczenia Uzależnień, ul. Ludwikowska 10, w Oleśnicy.

Dodatkowo funkcjonowała grupa wsparcia dla rodziców dzieci z problemami rozwojowymi, tj.: spektrum autyzmu, nadpobudliwości psychoruchowej, lękami, depresją, niepełnosprawnością intelektualną, zaburzeniami zachowania. Grupa działała przy Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej w Oleśnicy. *(dowód: akta kontroli str. 19-25)*

W świetle art. 10 ust. 1 ustawy, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190 ustawy. Gmina realizowała cele Gminnego Programu Wspierania Rodziny, m.in. poprzez współpracę z pracownikami socjalnymi Ośrodka oraz przydzielanie asystenta rodziny rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji, co było zgodne z art. 11 ustawy. Ustalono, że w okresie objętym kontrolą w GOPS zatrudniony był 1 asystent rodziny. Zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy, jego praca nie była łączona z pełnieniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta była wykonywana. Asystent rodziny nie prowadził także postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę. Liczba rodzin, z którymi asystent prowadził w tym samym czasie pracę nie przekraczała 15 i realizowana była w miejscu zamieszkania rodziny lub miejscu przez nią wskazanym. *(dowód: akta kontroli str. 17, 73-75)*

Kontrola wybranych akt pracy asystenta z rodziną wykazała, że:

- w przypadku, gdy Ośrodek powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał rodzinny wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.). Po dokonaniu analizy sytuacji rodziny, z której wynikała konieczność przydzielenia asystenta rodziny, pracownik socjalny sporządzał wniosek o powyższą formę wsparcia, a następnie przekazywał go dyrektorowi GOPS;

- każdorazowo rodziny pisemnie wyrażały zgodę na współpracę z asystentem rodziny;
- wspieranie rodziny było prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem;
- dla każdej rodziny powinien być opracowany plan pracy z rodziną obejmujący zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, zawierający terminy ich realizacji oraz przewidywane efekty. Zatrudniony w Ośrodku asystent rodziny sporządzał plany, w których wyznaczał cele główne, następnie cele główne szczegółowe długoterminowe (6-8 miesięcy) i cele szczegółowe krótkoterminowe (na okres 4 tygodni). Odrębną część planu stanowiły spodziewane efekty pracy z rodziną. Natomiast zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy, plan pracy z rodziną powinien obejmować zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, konkretne terminy ich realizacji oraz dla każdego działania przewidywane efekty. Brak takiej konstrukcji przedmiotowego dokumentu stanowi nieprawidłowość. W jednym przypadku plan pracy z rodziną nie był skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonym w pieczy zastępczej. Wynikało to z faktu, że matka biologiczna dziecka przebywała długi czas poza terenem Gminy, po powzięciu informacji o jej powrocie asystent niezwłocznie rozpoczął pracę i sporządził plan pracy z rodziną. W przyszłości zasadnym jest, aby przed przystąpieniem do opracowywania ww. dokumentu dobrze rozeznaczyć się w aktualnej sytuacji rodziny;
- zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, do zadań asystenta rodziny należy w szczególności dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie jej podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy, tj.: kierownikowi jednostki organizacyjnej gminy, która organizuje pracę z rodziną, lub podmiotowi, któremu gmina na podstawie art. 190 zleciła organizację pracy z rodziną. Wymóg ten był spełniony, poza wyjątkiem jednej rodziny, gdzie okresową ocenę sytuacji rodziny sporządzono po 8 miesiącach, co stanowi nieprawidłowość.

W okresie objętym kontrolą pracą asystenta rodziny zostało wspartych 14 rodzin, z czego 6 było do tej pracy zobowiązanych przez sąd. Ponadto w okresie objętym kontrolą, z 4 rodzinami zakończono pracę m.in. z powodu: zmiany miejsca zamieszkania (3 rodziny), osiągnięcia pełnoletności przez dziecko (1 rodzina). *(dowód: akta kontroli str. 26, 76-88)*

W świetle art. 176 pkt 3 lit. b oraz pkt 4 lit. c ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. Dyrektor GOPS poinformował, że w okresie

objętym kontrolą nie funkcjonowały rodziny wspierające, pomimo rozpowszechniania informacji o tej formie pomocy, nie zgłosił się nikt chętny do pełnienia tej roli.

(dowód: akta kontroli str. 28)

Zgodnie z art. 176 pkt 3 lit. c ustawy, gmina ma obowiązek prowadzić placówkę wsparcia dziennego. W okresie objętym kontrolą tego typu jednostka na terenie Gminy Dobroszyce nie działała. Dyrektor Ośrodka poinformował, że wynika to z powodu braku odpowiedniego lokalu oraz trudności komunikacyjnych w Gminie.

Organ kontroli powiadomi odrębnym pismem Wójta Gminy Dobroszyce o braku realizacji zadania własnego w zakresie prowadzenia placówek wsparcia dziennego i zapewnienia w nich miejsc dla dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 27)

Gmina realizowała zadanie własne w postaci współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do 2 dzieci z 2 rodzin. Na dzień kontroli zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, wydatki ponoszone były odpowiednio w wysokości 50% kosztów w odniesieniu do ww. dwójki dzieci.

Asystent rodziny współpracował z obiema rodzinami, których dzieci przebywały w pieczy zastępczej.

(dowód: akta kontroli str. 89-95)

W okresie objętym kontrolą na stanowisku asystenta rodziny zatrudniona była 1 osoba. Analiza akt osobowych wykazała, że osoba ta spełniła wymóg art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy w zakresie ukończonych studiów oraz przesłanek wskazanych w art. 12 ust. 1 pkt 2-5 ustawy.

Zgodnie z art. 176 pkt 2 i pkt 4 lit. b ustawy, asystent rodziny powinien podnosić swoje kwalifikacje zawodowe w ramach szkoleń, a gmina je finansować. W okresie objętym kontrolą obowiązki te realizowano, m.in. poprzez udział w szkoleniach odnoszących się do specyfiki pracy pomocowej.

(dowód: akta kontroli str.17)

Stosując art. 177 ustawy, w okresie objętym kontrolą Ośrodek realizował rządowe programy z zakresu wspierania rodziny, m.in.: „Program asystent rodziny”, „Karta Dużej Rodziny”, „Posiłek w szkole i w domu”.

(dowód: akta kontroli str.29)

W toku postępowania kontrolnego przeprowadzonego w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Dobroszycach stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Plany pracy z rodziną nie obejmowały: zakresów realizowanych działań, terminów ich realizacji oraz dla konkretnego działania nie określano przewidywanego efektu.
2. Asystent rodziny w jednym przypadku sporządził ocenę sytuacji rodziny po 8 miesiącach.

Wobec stwierdzonych nieprawidłowości wydaje się zalecenia pokontrolne:

1. W planach pracy z rodziną określać zakresy realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, terminy ich realizacji oraz dla każdego działania wskazywać przewidywane efekty.

Podstawa prawna: art. 15 ust. 1-3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.).

Termin realizacji: na bieżąco.

2. Sporządzać okresowe oceny sytuacji rodziny nie rzadziej, niż co pół roku.

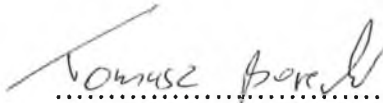
Podstawa prawna: art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.).

Termin realizacji: na bieżąco

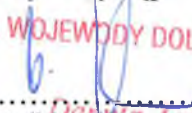
Pouczenie

Zgodnie z art. 197d ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.), kontrolowana jednostka, której wydano zalecenia pokontrolne, może w terminie 7 dni od dnia otrzymania tych zaleceń, zgłosić do nich zastrzeżenia.

W terminie do 15 lutego 2024 r. proszę powiadomić Wojewodę Dolnośląskiego o sposobie realizacji zaleceń, uwag i wniosków zawartych w niniejszym wystąpieniu.

.....
(przewodniczący zespołu kontrolnego)

.....
(kontroler)

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

.....
(kierownik komórki do spraw kontroli)
ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
Zdrowia i Polityki Społecznej

